Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: M. Emin Kantürk
İdarehanesi: Nuruosmaniye Caddesi No. 54 — İstanbul

15 ARALIK 1951 Cumartesi
Sayı: 20

İşçi Hakkı

SİYASÎ MÜSTAKİL GAZETE

Şimdilik her ayın 1 inde ve 15 inde çıkar
Başyazarı: Kemal SÜLKER
Yıl: 1 — Fiyatı 10 Kuruş

Çalışma Bakanlığı Bütçesi Bu Yıl da Tatmin Edici İşler Yapılmasına Meydan Bırakmıyor

İşçilerin hallini istediği esas dâvalar

Mütehassıslar heyeti, bu şekildeki Bakanlık için "Fakir akraba,, diyor

Yeni yıl bütçesinde Çalışma Bakanlığına ayrılan masraf 1 milyon 649 bin 970 liradır. Halbuki geçen yıl bu miktar 1 milyon 709 bin 449 lira idi. Bu hale göre bu yıl, Çalışma Bakanlığı bütçesi geçen bütçe yılındaki tahsisattan 59 bin 479 lira eksiktir. 29 devlet dairesine göre Cumhurbaşkanlığı, M. İktisadi İşbirliği Teşkilâtı ve Danıştay Başkanlığı hariç tutulacak olursa

(Devamı 3 üncü sayfada)

Çalışma Bakanlığı Bütçesi

Kemal SÜLKER

Çalışma Bakanlığı bütçesi bütün işçileri, bütün iş sendikalarını birinci derecede ilgilendiren bir mevzudur. Çünkü her işin paraya bağlı olduğunu bilen işçilerimiz çeşitli ihtiyaçlarının giderilmesi için Bölge Çalışma Müdürlüklerinin ve Çalışma Bakanlığının iyi işler birer devlet müessesesi haline gelmesini candan temennî ederler.

Görülen şudur ki; Çalışma Bakanlığının yeni yıl bütçesi bu yıl da bir çok işçi isteklerinin tahakkuk etmesini imkânsızlaştıracak bir seviyededir.

Bir kaç yıldanberi «Çalışma Meclisi» nin toplanamaması sebebinin «Bütçe imkânsızlığı» olduğunu bildikten sonra bütçe ile işçi menfaatleri arasında ciddî bir bağ olduğunu söylememekte hiç bir sebep yoktur.

İş müfettişlerinin çoğunun bu Bakanlıktan ayrılmış veya ayrılmak için yeni bir iş aramakta olmaları gerçekten ağır mes'uliyet taşıyan bu memurların terfih edilmediğini belirtir. Bunun yüksek kademelerde de böyle olduğunu müşahade etmekteyiz. Bu halin işçiler aleyhine olduğu şüphesizdir. Nitekim «Milletlerarası Çalışma bürosu misyonu» tarafından verilen raporda:

«Bakanlık içindeki memur değişikliği esef edilecek derecede fazladır. Bu derece önemi ve bu derece teknik giriftliği haiz olan meselelerle uğraşması kendilerinden talep olunan bir kadronun mümkün olduğu kadar istikrarlı olması lâzımdır.»

Denilmekte ve şu mühim nokta belirtilmektedir:

«Devlet ödenekleri tesbit olunurken gerek Çalışma Bakanlığına, gerek onun mahallî servislerine yüksek bir tekaddüm ve rüchan hakkı tanınmasının bilhassa memleketin ekonomik faaliyetlerinde devletin oynadığı rolün önemi dolayısiyle, memleketin bu ileri maddî menfaatlerine en uygun bir hareket olacağına işaret etmek hususunda heyet kendini haklı hissetmektedir. Diğer Bakanlıklar tarafından bir nevi fakir akraba muamelesine tâbi tutulan bir Çalışma Bakanlığı kuvvetli ve müsmir olmağı hiç bir zaman aklından geçiremez ve Çalışma Bakanlığı kuvvetli ve müsmir olmayınca da bütün diğer hükûmet dairelerinin gayretleri sektedar olur.»

Biz bu görüşe tamamen iştirâk etmekteyiz. Bu bakımdan da işçi meselelerini ve köylü dâvalarını ön plânda tuttuğunu bildiren bir hükûmetin bu görüşe uymasını istemek hakkımızdır sanıyoruz.

Fakat ne yazık ki görülen manzara işçi hakları bakımından ümit verici ve memnunluk uyandırıcı değildir. İşçi milletvekillerinin ve sosyal kalkınmamız zaruretine inanan diğer milletvekillerinin bütçe müzakereleri sırasında Çalışma Bakanlığı bütçesinin en az on milyon liraya çıkarılması sebeplerini ve bunu sağlama çarelerini Meclis kürsüsünde belirtirler ve işçiler lehine olacak yeni ödenekler sağlarlarsa bundan sevinç duyarız.

Fırıncılar her ay işçilerin 180 bin lirasını ödemiyorlar

Unlu Mamulât İşçileri Derneği Başkanının şayanı dikkat izahatı ve verdiği rakamlar

İstanbul un ve unlu mamulât işçileri derneğinin ekmek, simit, un ve unlu mamulât işçileri sendikasının aleyhine çalıştığı ve bu sendikanın çok müşkül duruma düşürüldüğü sendika üyelerinden ikisi tarafından sendikalar birliğinde ileri sürülmüştür.

Dernek başkanı Abdullah Özaydın bu iddiayı reddetmiş ve dernek ola-

(Devamı 3 üncü sayfada)

İş Müfettişlerinin Hatalı Teftişleri Devam Ediyor

Basın Teknisyenleri Sendikası Bölge Çalışma Müdürlüğüne şayanı dikkat bir yazı gönderdi

İş müfettişlerinin iş yerlerinde teftiş yaparken yalnız iş vereni dinledikleri yolundaki şikâyetler arasız devam etmektedir. Bu hal birçok sendikaların haklı şikâyetlerine sebep olmaktadır. Ezcümle «İstanbul Basın Teknisyenleri Sendikası» 27 kasımda Bölge Çalışma Müdürlüğüne şayanı dikkat bir şikâyet yazısı göndermiştir. Bu yazıda şöyle denilmektedir:

(Devamı 3 üncü sayfada)

Debag İşçileri Sendikasının başarısı

Debağ ve Deri İşçileri Sendikası ile Kazlıçeşmedeki Yani Triyandafilis Kösele Fabrikası arasındaki toplulukla iş ihtilâfı dün neticelenmiştir. Sendika 2,5 lira yevmiye alanların ücretlerini 4 liraya, 3 lira alanların yevmiyelerini 4,5 liraya çıkarmıştır. Ayrıca, haftalık alanlara da hfatada 10 lira zam verilmesini sağlamıştır. İşçiler bu zamdan memnun olmuşlardır.

Tunçbilek Sendikasının Başarısı

Umumî hastalık sigortası Kütahyada tatbik edilecek

Tavşanlı (Özel) — Tunçbilek ve Değirmisaz işçileri sendikası müştereken Ankaraya bir heyet göndermiş ve işçiler lehine bazı kararların alınmasını sağlamıştır. Bu kararlara göre; umumî hastalık sigortası yılbaşından itibaren Kütahya bölgesinde de tatbik edilecektir. Tunçbilekte kira ile hususî eşhasa ait evlerde oturan işçilerin su ve elektrikten istifadesi temin olunacaktır. İşçilerin almakta olduğu 6 liralık çocuk pirimi 8 liraya çıkarılmıştır.

Sendikanın bu muvaffakiyeti memnunluk uyandırmıştır. Ankaraya giden heyet şöyle teşekkül etmişti: Değirmisazdan Ramazan Karameşe, Kemal Koçak, Tunçbilekten Reşat Özer, Mehmet Arıca ve Necati Özayman. (M. Y. - Y. Ç.).

İşçi Federasyonları kurulurken Sendikalar Birliklerinin durumu

Muhtelif fikirler ileri sürülüyor ve Konfederasyon kurulacağı anlaşılıyor...

İki mühim sendikanın teşebbüsü ile iki işçi federasyonu kurulmuştur. Bu federasyonlar şunlardır: 1 — Taşıt işçileri federasyonu, 2 — Tekstil işçileri federasyonu.

Taşıt işçileri federasyonunun başkanlığına şehrimiz elektrik ve motörlü taşıt işçileri sendikası başkanı ve işçi sendikaları birliği başkan vekili Mehmet İnhanlı seçilmiştir. Federasyonun merkezi Ankaradadır.

Tekstil işçileri federasyonunun muvakkat icra heyeti başkanı da şehrimiz Tekstil ve örme sanayii işçileri sendikası başkanı Bahir Ersoydur.

Tekstil federasyonu genel sekrete-

(Devamı 3 üncü sayfada)

Ayvansaray Un Fabrikası İşçilerinin hastalık yevmiyesi işverence ödenmelidir!

Bakanlık, Bölge Md. ne emir verdi

Ayvansaray Un fabrikası işçilerinin hasta yevmiyeleri umumî hastalık sigortası kanunu çıktıktan sonra ödenmemeğe başlanmıştı. İşçilerin haklarını müdafaa eden işçi mümessillerinden Zühtü Tetey durumu Çalışma Bakanlığına bildirmiştir.

Bunun üzerine Bakanlık, Bölge Çalışma Müdürlüğüne şu yazıyı göndermiştir:

«İşçilerin hastalıkları halinde iş verenler tarafından işçiler lehine taahhüt edilip iş yeri iç yönetmeliğinde kayıtlı menfaatlerin umumî hastalık sigortası kanunu yürürlüğe girdikten sonra kaldırılacağına dair 5502 sayılı hastalık ve analık sigortası kanununda bir hüküm mevcut

(Devamı 3 üncü sayfada)

DARILMACA YOK

Olaylar ve Sosyal Adalet

Tekel maddelerine zam yapıldı. Haklıdırlar. Bir defa fiatlar 943 rayicine göreydi. Zaman ilerlediğine göre fiatlar da ilerlemeli. Zaman sana değil, sen zamana uy.

İkinci sebep, istihlâk yüzde üç yüz artmış. Yâni bir içen üç içmiş, yahut birin yanına iki daha katılmış. O da doğru arz ve talep. Talep artarsa arz da artacak; arz artamadığına göre fiatlar artacak.

Üçüncü sebep, sosyal adalet dediğimiz ücretli hafta tatili, sigortalar şu ve bu dolayısiyle maliyetin yükselmiş bulunması.

Gelelim bize; ücretler 943 değil 933 rayicinde funda demir, zamanla fiatlar beraber ilerliyor da, ücretlerin dibi neden midye bağlamış.

(Devamı 3 üncü sayfada)

ŞİMŞEK

Bize Göre:

Şehir Meclisinde üyemiz bulunmalı

Yazan: **Münip Koçoğlu**

Sokağa elektrik, kaldırıma zift, lâğımlara boru, çeşmelere su, gıda maddelerine kontrol, evlere şenlik, hastalara yatak, ekmeğe ucuzluk, süte temizlik, Kazlıya tiyatro, Ayvan saraya konser geldi mi? Belediyeye de demokrasi gelmiş demektir.

Belediyeler âmme müesseseleridir. Gayesi, «kâr» değil «âr» dır. Vazifesi apolitik ve sosyo ekonomiktir. Vatandaştan ziyade hemşehridir. Kadro olduğu kadar idrâktir. Tahsisten evvel tesistir. Faydacıdır. Halk çıdır. Asfalttan evvel kaldırımcıdır. Talimhaneden evvel Aksaray, Kasım paşadan sonra Taksimcidir. Ya ne değildir? Yukarıdakilerin tersi.

Taşrada kazanıp İstanbulda yiyen «Hacıağa» oluyor da, İstanbulda top layıp Beyoğlunda harcıyanın adı neden «Belediye» oluyor hiç düşündünüz mü? Üsküdara asma köprü, Kuruçeşmeye hilton, Taksime metro, ana caddeler tıklım tıklım oto, yan so kaklar oto ahır. Peki biz ne olacağız?.. İki yüz otobüs, iki bin taksi, üç misli dolmuş bir o kadar hususî «daimî sefer» halinde. Biz iki yüz bin işçi, bir o kadar müstahdem ve halk, on bin de küçük memur «daimî seyr» halindeyiz. Ya Belediye seyirci midir, seferci mi?

Kırk beş sendika, çoluğu çocuğiyle üç yüz bin eder mi? Eder. Neden Belediye meclisinde tek temsilci yok tur. Anladınız mı Edirnekapıya helikopter işlememesinin sebebini!...

Belediye meclisi burnundan kıl aldırmaz. Belediye reisi aldırmaz. Bir yığın hayırlı ve hayısız cemiyetlerin Belediyede tahsisatı vardır da, sendika heyetleri bir randevu alabilme nin peşindedir, arkasından vaat ve daha kızılırsa nasihat ve tehdit.

Sendikalar belediye seçimlerine sendika olarak katılmalıdırlar. Şehrin idaresi şehirlilere; ne dağdan ge lene, ne kırdan ve ne de:

Evvel veli idi Bakırköyde, oldu vali Vayeyletülvilâye vaveyletül ahali

İşçi güziyle :

Sigortalar ve faydaları

İhtiyarlık sigortalarını hazırlıyanlar şimdi vicdan azabı çekmiyorlar mı?

Binlerce işçi bir günde çalışsa dahi sigorta primleri derhal kesilirken, geçici maddede ise 945 ile 950 arası gereğince bin yevmiye yapmayıp 999 yevmiye yapmış olsa senelerce çalıştığı gün sayılmayıp yüzlerce ihtiyar işçi vatandaş ölünceye kadar sızlanıp duracaklardır.

Bin kişi çalışan bir işyerinde bir ayda (8000) lira kadar sigorta primleri ödenirken bu kadar işçi sayısı olan iş yerine sigortalardan senede sekiz bin lira değil zaman olur ki (800) lira bile menfaat görülemez.

Halbu ise işçiler senelerdir hafta tatilleri diye geçim zorlukları karşı sında sızlanıp dururlarken bu kadar fazla miktarda işçilerin elinden çıkan paranın acaba ileride %5 kişi faydasını görebileceklerini tahmin eden işçi var mıdır?

Şimdiki 60 ve 70 lik ihtiyar işçiler geçici maddeden faydalanmışlar ise de senede 400 lira ile nasıl geçineceğiz diye sızlanıp dururlar ve tekaütlüğe ayrılmak için müracaat et mekten çekinmektedirler.

35 yaşından yukarı olan işçilerin bir kısmı geçici madde arasında bin yevmiye yapmamış ise ihtiyarlık hak kını kazanmamış olduklarına göre bunların hali ne olur ve kesilen paraları haksız yere kesilmiş olmaz

(Devamı 3 üncü sayfada

İşçilerin sınıf olarak teşkilâtlandırılmaları

YAZAN
AVUKAT
Kemal KARPAT

Endüstri doğumu maddî bir vak'a olarak kalmadı ve neticede yeni nizamın icabı olarak içtimaî, hukukî ve siyasî cepheleri bulunan bir çok teşekküllerde ortaya çıktı. Endüstri, sermaye ve çalışmanın ayrı ellerde toplanmasını da zaruri kıldı. Bunun neticesinde sermayeyi ellerinde bulunduran guruplar ve çalışma kabiliyetine malik olan diğer bir gurup, yani işçiler gurubu meydana geldi. İşte daha bidayetten sermayenin aşırı istismarına karşı koymak ve kendi menfaatlerini korumak için İngiltere, Fransa, Almanya gibi memleketlerde işçiler sendika halinde birleşmeye ve o şekilde menfaatlerini korumağa başladılar. Sendikaların şekilleri, işleyişleri ve gayeleri memleketten memlekete değişebilir, fakat ana karakteri olan sermayeye karşı işçiyi korumak gayesi hususî sermayenin bulunduğu her yerde aynidir.

Sendika son asırların en mühim sosyal teşekkülüdür ve bugün endüstrisi inkişaf etmiş memleketlerde sendika halinde teşkilâtlanmış işçiler her hususta fikir beyan eder ve bu fikirler de alınan kararlar üzerinde müessir olur. Amerika, İngiltere, Fransa v.s. gibi yerlerde görünen bu du rum hükümet lütfu ile meydana gelmemiş ve ancak şuurlu, teşkilâtlı bir mücadele ile yaratılmıştır.

Sendika tarihi eşine rastlanmıyan fedakârlıklar ve ıztıraplarla doludur. Bir müddet cemiyetin fakir ve bilgisiz, hattâ insan nazarile bakılmıyan tabakasını teşkil eden işçilerin bukadar yükselebilmeleri ve kendilerini her sahada kabul ettirerek hürmet kazanmaları ancak ve ancak kendi çalışmalarile mümkün olmuştur.

Avrupa ve Amerika sendikalarının bu durumu yalnız garba has bir keyfiyet değildir. Endüstrinin bulunduğu her yerde bir işçi sınıfı mevcuttur ve böylece teşkilâtlanıp cemiyetin kuvvetli bir unsuru haline girmek her yer de mümkündür. Bunun için basit olduğu kadar hayati olan bir iki meselenin ilk önce açık ve kat'i olarak anlaşılması zaruridir.

Sendikanın işçiye, işçinin sendikaya karşı olan mevki ve vazifelerini ve her ikisinin cemiyet dahilinde bulunan diğer müesseselere, sınıflara ve siyasî partilere karşı olan vaziyetini tayin başta gelen meselelerdir ki, bun lar tam anlaşılmadan ve üzerinde ittifak edilmeden işçiler için ilerleme çok güçtür.

Garp sendikalarının müessir olabilmeleri yukardaki meseleler üzerinde ittifak edildikten son ra mümkün olabilmiştir. Gerçi bir memleket içindeki kanunların hürriyet telâkkilerinin, insan hakkındaki görüşlerinde mühim yeri vardır, fakat bütün bu telâkkiler cemiyetle beraber doğmadığından yeniden yaratılabilir veya değiştirilebilir.

Memleketimizdeki işçi durumu bugün her zamankinden daha fazla mühim bir safhaya girmiş bulunmaktadır. Siyasî partiler ve kavgalar karşısında nasıl bir yol takip edileceğini tayin ve ona göre hareket icap etmekte dir. Halbuki bizde durum bu kadar ilerisini düşünecek kadar inkişaf etmemiştir.

Türk sendikaları ve umumiyetle Türk işçileri teşkilâtlanma gibi basit bir işi tam başaramadıklarını ve teşkilâtlanmanın manâ ve şumulünü kavrayamadıklarını görmek esef verici bir haldir.

Mutat olan pof, poflamalar mevki için her şeyi feda etmeğe ve «evet» ten başka bir şey bilmeyen bazı menfaatperestler sen dika hareketlerini bocalatıp duruyor veyahuttâ siyasi gayeleri peşinde işçileri kullanmıya yelteniyorlar.

İşçi ile yakından alâkadar olan ve onun dertlerini kitap mevzuu yapmak için değil hal edecek şekilde harekete muktedir kimselerin parmakla sayılacak kadar az olması sendikanın icap ettiği şekilde yerleşmemesine bir sebepitr.

Kanunun sendika çalışmalarını bilgi ve tecrübesi az olan işçilere inhisar ettirerek diğer kimselerin yardımda bulunmasını önlemesi mantıksız olduğu kadar da yardımlaşma diyebileceğimiz ahlâki prensibe de aykırıdır.

Bununla beraber durum gözüktüğü kadar kötü değildir. Sen dikaların kurulmasının kanunen kabul edilmiş olması mühim bir adımdır. Hali hazırda yapılacak iş teşkilâtlanma işidir ki, zaten sendika da bir bakımdan teşkilâtlanma demektir. Mesele bu teşkilâtlanmanın nasıl ve hangi fikirle yapılacağıdır.

Muayyen bir endüstri branşında çalışan bir işçinin istihdam ve çalışmasından beklediği muayyen menfaatleri vardır. Ayni iş yerinde bulunan diğer işçilerin de menfaati ayni olduğundan aralarında birliği meydana getirecek ana unsur vücut bulmuş demektir. Böyle bir menfaati korumak birleşme ve teşkilâtlanma ile başarılabileceği açıkça anlatılsa şüphesiz büyük bir adım atılmış olur. İşçi menfaatinin ne olduğunu tayin etmek çok kolaydır. Her şeyden evvel işçinin işinde devamlı çalışabilmesi hem kendisi ve hem de ailesi bakımından zaruri bir teminattır. Kanunen veya mukavele ile tayin edilen ücretin tam olarak ödenmesi, fazla çalıştırılmaması, çalıştığı yerin sıhhi olması. Sendikanın muhafaza edebileceği belli başlı işçi menfaatleridir.

Patron ve idarelerin elinde ezilmemesi, cansız bir âlet gibi sağa sola atılmaması manevi menfaatler arasında yer alır.

Sigorta haklarından tam istifadeyi, meslek kurlarına devam cemiyet içinde olup biteni anlıyacak kadar kültüre sahip olmağı, verilen haklardan tam istifade etmeği muhakkak ki, her işçi arzu eder. Mümkün olduğu kadar umumî görüşlerde kalsak dahi sendikanın koruyacağı menfaatler ve yapacağı işleri saymakla bitiremeyiz. Hattâ bugün mevcut olmıyan fakat yarın meydana çıkacak ihtiyaçlar da menfaat katagorisine dahil edilebilir. İşçi teşkilâtlarında karşıda sermayenin bulunduğu ve işçilerin bu sermaye karşısında kendilerini korumaları icap ettiği açıkça anlatılmaktadır

Bütün işçiler ücretli olmaları ve ayni iş şartları dahilinde çalışmaları sebebile birbirlerine bağlıdır ve münferit bir işçinin başına gelen felâket - kaza veya işten atılma - her zaman diğerlerinin de başına gelebilir. Bütün işçilere şamil şartların bulunması işçileri diğer sosyal sınıf lardan ayırır ve onlara ayrı ve müstakil bir sosyal sınıf yani işçi sınıfı çehresi verir.

İşçilerin hususi karakterleri dertleri ve menfaatleri bulunan bir sınıf meydana getirdiklerini artık küçük çocuklar bile anlamışlardır. Bizde mevcut ve gözle görünen realiteler uzun senelerce inkâr edildi, «sınıf» a korku ile bakıldı ve bu gibi mevzuları ele alanlar hapise atıldı.

Bir işçi sınıfının mevcudiyeti tanınmadığı içindirki lüzumlu teşkilât meydana gelmedi ve işçiler korunamadı ve endüstrimizde çalışma usulü ve randıman değişmedi. Köle gibi çalıştırılan ve en basit hakikatleri bile görmekten menedilen işçinin randımanları düşük olur. İşçi olduğunu ve bunu gururla söyleyemeyen kimse yaptığı işe zorla yapıyormuş nazariyle bakar, yâni zaruret icabı çalışır ve ilk fırsatta işini bırakarak dışarda başka bir işe atılmakta tereddüt etmez. İşte sınıf düşüncesinin ve şuurunun bu gibi psikolojik ve faydalı tarafları da vardır.

Türk işçilerinin dünyanın her yerinde olduğu gibi bir sınıf teşkil ettiklerini bilmeleri ve müşterek menfaatlere sahip olduklarını müdrik bulunmaları zaruridir.

İşçi sınıfının -mesleklere göre- sözcüsü ve bir bakımdan temsilcisi olan sendikanın diğer müessese ve teşekküller nazarındaki mevkii kendiliğinden meydana çıkar.

Sendikalar münferit veya federasyon halinde olsun yalnız işçi menfaatlerini temin ederler ve böylece gayelerine aykırı maksatla çalışan diğer teşekküllerin âleti olmaktan muhakkak çekinmelidirler.

İşçi sendikalarını en fazla gayelerinden alıkoyan ve şaşırtan teşekküller siyasî partilerdir. Umumiyetle muhalefette bulunan siyasî partiler sendikaların bitaraflığını müdafaa ederler fakat iktidara geçince bitaraflığa zahiren hürmet eder görünerek hakikati halde kendi elemanlarını sendika içine sokmağa gayret ederler.

Fransız sendikaları 1906 da Amiens kongresinde siyasi partilerle işbirliği yapmamağa ve müstakil hareket etmeğe karar verdikten sonradır ki büyük gelişmeler gösterebilmişlerdir.

Daha sonraları durum tekrar değişmiştir.

Sendikalarımızın bu oluş safhasında siyasî partilerle ne doğrudan doğruya ve ne de dolayısiyle alâkaları bulunmamaları son derece ehemmiyetlidir.

Gerçi muayyen bir siyasî fikre sahip olan bir sendikacının sendika dahilinde o fikre karşı cephe alması biraz mantıksızlıklık olsa da imkânsız değildir, çünkü bilgili ve şuuru yerinde olan bir işçinin yürüyeceği yegâne yol kendi sınıfına ve arkadaşlarına faydalı olan yoldur .Bu vaziyette bir işçinin ilk düşüncesi arkadaşlarıdır ve on dan sonra siyasî görüşüdür. Çünkü işçi sınıfının menfaati demek bizzat kendi menfaati demektir.

Tesanüt ve fedakârlık hislerinden mahrum bir işçi sınıfı hiç bir zaman yükselememiş ve daima ezilip kalmıştır. Tarihin bize öğrettiği bu hakikat bütün kuvvetini halâ muhafaza etmektedir. Tarihten ders almak ise daima faydalı neticeler vermiştir.

Gelecek yazılarda burada çok umumî geçtiğimiz mevzuları teker teker ele alıp üzerlerinde daha fazla duracağız.

Zam almıyan işçilerin durumu

Tavşanlı (Özel) — Garp linyitleri işletmesi müessesesinde çalışan ve yevmiyeleri 350 kuruştan yukarı olan işçiler zam almak ve terfi etmek için imtihana tâbi tutulmaktadır. Fakat sorulan sualler çok ağır ve na zarî olduğundan fevkalâde amelî bil giye sahip olan işçiler dahi zam ve terfi hakkını kaybetmektedir. Bu yüzden yüksek yevmiyeli işçilerin hemen ekseriyeti mağdur olmakta - dır.

Durumun düzenlenmesi için mües sese müdürü, ve ilgililerin alâkasını çekeriz. (Y. Ç.).

Muamele Vergisi karşısında çarpışan maddî menfaatlar

Devlet hazinesinin sırtından geçinmek üzere kurulmuş müesseselerin varlığı söyleniyor

Muamlle vergisi kanunu tadil edilecektir. Hükûmetin hazırladığı tâdil tasarısı bugünlerde Büyük Millet Meclisine gönderilecektir. Ancak muamele vergisi karşısında durumlarının hususiyetine göre iki ana fikir çarpışmaktadır.

«İstanbul mahdut sorumlu motörlü küçük sanat dokumacıları kooperatifi» bir broşür yayınlamıştır. Bu broşürde küçük sanat dokumacılığının geçirmekte olduğu istihale belirtilmekte, küçük sanat dokumacılığının bugünkü durumu anlatılmakta, ve küçük sanat muaflığı üzerinde durulmaktadır. Bu arada piyasada haksız rekabet yaratıldığı hakkında fabrikatörlerce ileri sürülen iddialar cevaplandırılmakta ve vergi kaçakçılığı iddiası reddedilmektedir. Bunlardan başka fabrikaların parçalandığı iddiası da, sanayiin büyüyememesi mütalâası da cevaplandırılmaktadır. Bütün bunların izahından sonra «yeni muamele vergisi kanununun nasıl olması» lâzım geldiği belirtilmektedir.

Kooperatifçiler durumu şöyle izah etmektedirler:

«Kooperatif olarak, yetkili makamlarla yaptığımız bütün temaslarda küçük sanat erbabının korunmasının zarurî olduğu hakkında ümit verici sözler işittik. Meselâ 951 senesinde Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının Ankarada topladığı koopertifler kongresine katılan sayın milletvekillerimizden, Halûk Şaman (Bursa), Fethi Çelikbaş (Burdur), Tahsin Talu (İsparta), Rafet Tavaslıoğlu (Denizli), Mustafa Gülcügil (Denizli), Muzaffer Kurbanoğlu (Manisa), Mithat San (Bursa), Zeki Akçalı (Seyhan), davamızı yakınen benimseyerek himayemiz için çalışacaklarını vaad buyurdular. Bizler de milletvekillerimize ve hükümetimize güveniyoruz.

Birçok defalar yetkili makamlar, bizden nasıl bir himaye istediğimizi sordular, Bugün takdim ettiğimiz bu muhtıra ile sayın milletvekillerimizin kıymetli nazarlarına küçük sanat erbabı olarak muhtaç bulunduğumuz himaye yollarını arzediyoruz.

Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlıklardan geçmiş bulunan yeni Muamele Vergisi Kanunu tasarısı bir işçi ve bir çırak ile yardımcı olrak yarım beygirlik bir kuvvei muharrike kullanan ve artizan denilen bir zümreyi Muamele Vergisinden muaf tutarak bütün küçük sanatları büyük sanayi ile ayni nisbette muamele vergisi ödemiye mecbur kılmaktadır. Mensucat iş kolunda bu nisbet yüzde onbeş (%15) olarak kabul edilmiştir. Yeni tasarı kanunlaştığı takdirde küçük sanat erbabı, büyük sanayiden metre başına 60 kuruş fazla muamele vergisi ödeyecek ve kumaşın bir metresi 40 kuruş daha fazlaya malolacaktır.

Bu durum karşısında küçük sanat erbabının çalışmasına maddten imkân kalmıyacağı aşikârdır.»

Büyük fabrikatörlerin üyesi bulunduğu «Mensucat sanayii iş verenler sendikası» nın görüşü ise tamamen başkadır. Bu sendika mensuplarına «Bu türedi atölye sanayii» mensuplarının «Maskelerinin aşağı alınması zamanı gelmiş ve hattâ geçmiştir.» Fabrikatörlerin görüşü şudur:

«Şimdi vaziyet bambaşka bir şekil almıştır. Gerek Ekonomi Bakanlığı erkânı gerek Maliye Bakanlığı erkânı memlekette mevcut hakikî atölye sanayii ile vergi vermeme esasına müstenit bir türedi atölye sanayiinin tetkikini ve tarifini yapmışlar, ve davayı kökünden kavramışlardır. *Bundan sonra kuvvei muharrike kullanan her müessese Muamele vergisi vermekle mükellef olacaktır.* Gelir Vergisi Kanununda ağır cezaî müeyyideler konularak vergi vermemek imkânları nasıl kapatılmış ise, pek haklı olarak Muamele Vergisi Kanununda da açık kapılar kapatılarak vergi vermeme esasına müstenit her türlü sınaî faaliyetin de icrayı faaliyet etmesine veya yeniden kurulması imkân verilmiyecekir.

Yeni tasarının küçük san'at erbabının çalışma imkânını kaldıracağı da ileri sürüyor

Zaten Muamele Vergisinde açık kapı bırakılmağa devam edildiği takdirde, Gelir Vergisi kanununda ağır müeyyideler koyup vergi kaçakçılığını önlemeye çalışmak beyhude olacaktır.

Sanayi müesseseleri iyi ve ucuz mal imal etmek için kuruldular. Fabrikaların imalâtı, müşteri bulduğu ve rağbet gördüğü takdirde, Fabrikalar yaşama ve bu suretle tedricen genişleme imkânını bulabilirler. *Münhasıran vergi vermemek, ve kazancını yalnız vermediği bu vergi farklarına istinat ettirmek için kurulmuş ve organize edilmiş olan küçük sanayi faaliyeti ise, hiçbir zaman memleket için faydalı olarak kabul edilemez.*

Bütün dünya devletlerinde ufak olsun, büyük olsun her sınaî teşekkülün, muamele vergisini verdiği göz önünde tutulursa, memleketimizde de her sınaî faaliyetin muamele vergisine tâbi tutulması pek doğru ve adilâne bir hadise olacaktır. Halen, Devlet büyük ihtiyaçlar karşısında bulunmaktadır. Muamele Vergisinin teşmili, milyonlar temin ederek Devlet bütçesinde büyük ferahlıklar tevlit edeceğine şüphe yoktur.

Memleketimizde sınaî müesseseleri kurmak istiyen vatandaşlar için meydan serbesttir. *Kendisine güveni olan varsın teşebbüse geçsin. Fakat devlet hazinesinin sırtından geçinmek üzere sınaî müessese kurmak ve idame ettirmek istiyenler, bilsinler ki, bundan böyle Devlet hazinesi zararına para kazanmak mümkün olmıyacaktır.* Bugün Devlet öyle unutulmuş ve açık kalmış bir kapıyı kapamakta, hem kendisi için hem de memlekette sanayiin inkişafı ve büyümesi için yerden göğe kadar haklıdır.»

Bize göre; hükûmete düşen vazife ne birkaç fabrikatörün milyonlarını arttırmak, ne de üç beş dokumacının gayri tabiî atölyelerde çalıştırdığı işçilerin sırtından bol miktarda kâr sağlamasını temin etmektir. Bizce, hükûmet Türk işçisinin hakkı olan ücreti elde etmesini ve muhtaç olduğu sıhhî iş yerlerinde çalışma hürriyetini mümkün kılmasını garanti edecek bir kanun çıkarmalıdır. Zira muamele vergisi dâvası; aynı zamanda Türk işçisini de birinci derecede alâkadar eder.

Çalışma Bakanlığı bu yıl da tatmin edici işler yapamıyacak

(1 inci sayfadan devam)

Çalışma Bakanlığı bütçesi olarak devlet dairelerinin en az masraflı Bakanlığı olarak bırakılmak istenmektedir.

Bu durum karşısında söylenecek tek cümle şudur:

«— Çok hazin!»

Tâ 1917 de Britanya hükûmeti tarafından teşkil edilen bir komisyon bir Çalışma Bakanlığının modern ve sınaî bir cemiyette yapmağa mecbur olduğu işleri izah ederken şu noktaları belirtmiştir:

1 — Ücretler, uzlaştırma ve tahkim, çalışma müddetleri, işçi sağlığı, iş emniyeti, gençlere ve kadınlara dair hususî hükümler bakımından çalışma şartlarının tesbiti ve düzenlenmesi,

2 — Devletin işveren teşekkülleri ve işçi sendikaları ile bunların çalışma şartları ile ilgili vazifelerin de onlarla işbirliği yapması.

3 — İşsizlik sigortası ile İş ve İşçi Bulma Kurumunun idaresi,

4 — Çeşitli iş kolları için asgarî ücret tesbiti kurulları teşkilini sağlayan kanunların yürütülmesi, bu kanunlarla kurulmuş bulunan muhtelif kurulların kontrolü,

5 — Devlet tarafından işsizlere müteallik olmak üzere vazedilmiş bulunan bütün hükümlerin doğrudan doğruya veya mahallî makamlar tarafından tatbiki,

6 — Terhis olunan askerlerin işe yerleştirilmesi,

7 — İşsizliğin önlenmesi için ilgili makamlara işlerin ve mukavelelerin öne alınması veya tehir edilmesi hususunda fikir ve mütalaâlarda bulunması.

NETİCEYİ ŞİMDİDEN BİLDİRELİM:

Bu yedi maddeyi okuduktan sonra bütçe tasarısındaki ödeneğin lâşey mesabesinde olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Kendiliğinden anlaşılınca da kadro imkânsızlığı yüzünden halledilmeyen şu şikâyetler ve şu dilekler devam eder, gider:

1 — Bölge Müdürlüğü şikâyetleri cevaplandırmakta geciktirir,

2 — İş müfettişlerinin teftişi zamanında yapılmaz,

3 — Askagî ücret komisyonları ve murakıpleri bütün yurtta faaliyete geçemez,

4 — Bir işçi çalıştıran işyerleri iş kanunu kapsamına alınmaz.

5 — İşsizlik sigortası ihdas edilemez.

6 — İş emniyeti ve benzeri hususlarıda cezrî tedbirler alınamaz.

7 — Sendikalar çoğalmakta, işçiler mevzuatı daha iyi öğrenmekte, bu bakımdan haklarını arama işinde eskisinden çok fazla çalışmaktadırlar. Buna karşılık Bakanlık inkisaf göstereceğine, iş yapamıyacak durumda kalmağa mahkûm bulunmaktadır. Zira her işin başı paradır. Para da Bakanlıkta pek azdır.

Ayvansaray Un Fabrikası

(1 inci sayfadan devam)

olmadığından, Ayvansaray Un fabrikası işçilerinin hastalıkları halinde on günlük yevmiyelerinin iş veren tarafından verileceğine dair mezkûr yönetmeliğin altıncı maddesinde yer almış bulunduğu anlaşılan hükmün de kaldırılmaması icap etmektedir.

Hasta işçilere on günlük yevmiyelerinin tediyesi Ayvansaray Un fabrikası iş şartlarından olduğu cihetle mer'î olan bu şartın değiştirilebilmesi için iş verenle işçilerin anlaşması, anlaşma hâsıl olmadığı takdirde keyfiyetin toplulukla iş ihtilâfı haline getirilmekle halli gerekmektedir.

Keyfiyetin iş yerine buna göre tefhimini ve bu bakımdan şimdiye kadar ödenmemiş işçi ücretlerinin ödettirilmesini ve bu vecibe yerine getirilmediği takdirde gerekli kanunî kovuşturmanın icrası ile sonucunun bildirilmesini rica ederim.»

İşçiler, Bölge Çalışma Müdürlüğünün faaliyetini beklemektedirler.

İş Müfettişlerinin hatalı teftişleri devam ediyor

(1 inci sayfadan devam)

«İşyerlerini gezen müfettişleriniz - nedendir bilinemez - bu teftişleri sırasında yanlarına işvereni veya vekilini aldıkları halde. teftişlerinin gayesini teşkil eden ve şikâyet unsuru olmaları hasebile varlıklarına yüzde yüz lüzum hissedilmesi gereken işçi mümessillerini almamakta, işin daha garibi, şikâyet edenin şikâyetindeki esbabı mucibeyi, şikâyet edilenin -yani işverenin- yanında anlamak istemektedirler. Tabiî, bu tuhaf, akliselimin bi rtürlü kabul edemiyeceği hal karşısında kalan işçiler, söyliyecek bir yığın haksızlıklarla dolu oldukları halde lâl olmakta ve bütün sorulanlara karşılık: «hiçbir şikâyetimiz yok efendim, mes'uduz efendim.» diye cevap vermek durumunda kalmaktadırlar.

Çalışma Bakanlığının kuruluşundaki gaye, memlekette çalışan insanların yaşıyabilmelerini sağlamak ve onları kanunların himayesi altına almak demek olduğuna göre, bu konudaki bariz haksızlıkları önleyebilmek, ancak çalışan insanların şikâyet konusu olan dertlerini, onların psikolojik durumların ıgöz önünde bulundurarak öğrenmeğe çalışmakla mümkün olur kanaatindeyiz Binaenaleyh, bundan böyle, çok kereler yapıldığı gibi değil, bir işverini teftişe gelen müfettişlerinizin bu teftişlerini işçi mümessilleri ile birlikte yapmalarını ve onlara sorulacak herhangi bir şikâyet mevzuunun işverenin yanında sorulmamasını bilhassa rica ederiz.»

Fırıncılar her ay

(1 inci sayfadan devam)

rak işçilerin menfaatlerini korumağa devam ettiklerini belirtmiştir.

Abdullah Özaydın bir arkadaşımıza ezcümle şunları söylemiştir:

«— 7 Aralıkta derneğimiz merkezinde bölge çalışma müdürü, belediye iktisat müdürü, belediye müstahdemin şefi ve derneğimiz avukatı ile mümessil işçiler hazır bulundu. Fırınlarda 8 saatlik mesainin tatbikini istedik. Müfettişlerin iş veren yanında işçileri sorguya çekmemesi lüzumunu belirttik. Bu arada derneğimiz mümessillerinin teftiş esnasında hazır bulunmalarını istedik. Buna muvafakat edildi.»

Dernek başkanı Abdullah Özaydın 8 saatlik mesai meselesi üzerinde ısrarla durmuş ve bilhassa şunları belirtmiştir:

«— Bir çuvalın ücreti imaliyesi olarak 332 kuruş tâyin edilmiştir. Böylece 18 çuvalın işlenmesi için işçilik ücreti olarak 16 işçiye 59 lira 16 kuruş düşmektedir. Fakat fırıncılar bu parayı 16 işçiye ancak 35 çuval yahut 40 çuval un işletirlerse ödüyorlar.

Şehirde günde 5000 çuval un imâl edildiğine göre böylece günde işçilerin hak ettiği 11 bin lira fırıncılarda kalıyor. Bu para ayda 180 bin lirayı tutuyor.»

İşçi federasyonları

(1 inci sayfadan devam)

ri de Muammer Özerkandır. Federasyon merkezi İstanbuldur.

Bu federasyon ana tüzüğü 21 Aralıkta vilâyete verilecektir. Böylece yeni yıla üç işçi federasyonu ile girilmiş olacaktır. İlk federasyon, malûm olduğu üzere Toleyistir.

Bu federasyonları diğer iş kollarındaki sendikaların kuracağı federasyonların takip edeceği ve böylece meslekî federasyonlar yolile Türkiye iş konfederasyonunun kurulacağı anlaşılmaktadır.

Bu arada mahallî sendikalar birliklerinin durumu dikkati çekmiştir. Bazı işçiler birliklerin de birleşerek bir konfederasyon kurmasını ileri sürmektedirler. Bazıları ise mahalli birliklerin kendi kendilerini feshetmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Fakat, sendikaların teşkilâtı hakkında fikir ve mütalea beyan edecek yetkiye sahip olanların kanaatine göre; birliklerin feshedilmesi doğru değildir. Birliklerin ileride konfederasyonla işbirliği yapıp kararlar vermesinin daha faydalı olacağı muhakkaktır.

Teşekkür

Millî Eğitim Matbaası yaşlı işçilerinden yedi arkadaşa kıdemlerine göre tazminatları verilmiş, matbaa ile alâkaları kesilmiştir. Bu arkadaşlar tarafından matbaa idaresine teşekkür edilmektedir.

Sigortalar ve faydaları

2 nci sayfadan devam)

mı? Geçici maddeden faydalanacak bir kısım 35 lik işçiler ise on beş yirmi senedir işçilik hayatında çalışmış olurlarken 60 yaşına kadar çalışırlarsa 40 sene işçilik hayatında bulunmuş olurlar ki keza %5 kişi bulunacağını işçi gözü ile tahmin etmemekteyiz, çünkü her sınıf işçilerimiz sıhhî sebepler dolayısiyle tam mânasiyle korunamamaktayız.

İşçilerin bu gibi felâketli durumları karşısında yeni çıkacak iş kanununda Demokrat hükûmetinin adaletli kararları ile düzeltileceğini ve bütün Türk işçisinin üzüntülerine son verileceğini ümit etmekteyiz.

Türkiye Demir İşçileri
Sendikası Başkanı
Mahmut Bozkurt

Darılmaca yok

(1 inci sayfadan devam)

Herhalde bu da bir iktisat kanunu. Fiatlar yükselirken ücretler kazık kakar.

İstihlâk yüzde üç yüz artmışa gelince; demek refah seviyemiz arttı ki içkiye ve sigaraya saldırıyoruz. Biz böyleyizdir biraz bitimiz kanlandı mı başlarız hovardalığa. İçmeyiverelim. İçmesek Tekel batacak, içsek biz. Yârdan mı, serden mi?..

Bu zamlar Tekele kırk beş milyon sağlıyacakmış. Hafta tatili ve sigortalar dört milyon tutuyormuş. Demek ki günahın onda biri bizim, ya onda dokuzu?

Tekelden mi vazgeçelim, sosyal adaletten mi? Biz geçsek görüyorsunuz ki Tekel bizden geçmez. Hak için kurban, küp için pastırma. Bir şey değil yol olmasından korkulur. Ya şeker, un, yağ ve etler de sosyal adalete sığınırlarsa...

Paşabahçe işçileri hırsız değildir

Paşabahçe İspirto fabrikası işçileri sendikasından aşağıdaki mektubu aldık:

26/11/951 günkü Yeni Sabah gazetesinin 2 nci sayfa, 4 üncü sütununda (Paşabahçe Rakı fabrikasındaki hırsızlık) başlığı ile fabrikamız işçileri tarafından 600 adet yarım ve 150 adet kiloluk rakıların kömür kamyonlariyle fabrikadan çıkarılırken yakalandıkları yazılmaktadır.

Fabrikamız işçileri tarafndan hiç bir hırsızlık hâdisesi olamıyacağından esasen adı geçen işçilerin fabrikamızda kayıtlarına rastlanılmadığının ve hakikatle alâkası bulunmıyan bu havadisin doğru olmadığını bildirmenizi rica ederiz.

Büyük Hikâye

Bereketli Topraklar Üzerinde Yaşıyoruz...

Tefrika No. 3 — **Yazan: Rüştü CEYHAN**

— II —

Koza mağazasını tasvir babındadır

İflâhsızın Yusuf'un çalıştığı koza mağazası, fabrikanın gün batısında ve yanyana on altı taneden sekiz numaralısıydı.

Çukurova'nın bereketli topraklarında, atla bir baştan bir başa saatlerce gidildiği halde çok defa ucu bucağı bulunmıyan tarlalar dolusu pamuk kozaları bütün bir mevsim çift lâstikli kamyonlar yahut İnegöl tekerleklileri veya develerle bu mağazalara taşınır. Çukurova köylerini şehre bağlayan tozlu yollarda kamyon, araba, deve dizilerinden geçilmez. Değdiği yeri yakan güneşin altında tarlalar dolusu insanlar didinir, terler, yorulur. Bazan deli bir sağnağın altında iliklerine kadar ıslanıp, ertesi gün doğan güneşle kuruyan insanlar, karıncalar gibi kaynaşırlar.

Gece de ayni kaynaşma ve pırıl pırıl ayın altında kamyonlar, arabalar, deve dizileri...

Mağza hamam gibiydi. Ellerinde demir yabalarla kozalara girişen on bir ırgadın ağızları burunları kirli paçavralarla sarılıydı. Mağazanın yüksek tavanından incecik bir kordonla sarkan ampulün hafif sarı ışığında on bir insan arada toz bulutları içinde kayboluyorlar, kozalar kuru haşırtılarla devrildikçe sanki dağdan parçalar kopuyor, yahut bir duvar yıkılıyordu.

Koza mağazaları çırçır dairesine epeyce uzaktı. Irgatbaşı buraları sık sık kontrol edemediğinden, Halo Cafer'i on bir kirli kozacıya baş tâyin etmişti. Halo Cafer asıl patoz ırgatıydı. Bilekli, kaba bıyıklı bir bir esrarkeş Vur elli olduğundan, arkadaşları ondan çekinirlerdi... Bir ara Yusuf'a:

«Ulo Yusuf dedi, hele get dur kapıda da birer cuvara dolıyak!»

Yusuf mağaza kapısına çıktı. Ağzını burnunu sıkı sıkıya sardığı paçavrayı indirdi. Buz gibi bir gece vardı. Fabrikanın fışıltılı iniltisi geliyordu.

Yusuf çömeldi. Sırtını mağazanın taş duvarına dayadı. Dizleri, sırtı, baldırları dövülmüş gibi sızlıyordu. Gözlerini yumruklariyle ovaladı.

Böylece zaman geçti. Gelen giden yoktu. İçerden Halo Cafer'in kalın sesi geliyordu. Sonra Kürt Reşit hafiften bir şarkı tutturdu. Yusuf gülerek içeri baktı. Yarı karanlık mağazada elden ele dolaşan çifte kâğıtlı'nın ateşi yanıp sönüyordu.

Bu sırada Yusuf ayak sesleri işitti. Kulak verdi. Ta karşıdan, bir de kovili iterek gelenleri seçerek, içeriye haber verdi. Derhal iş başladı. Yusuf da paçavrayla ağzını burnunu sarıp yabasını aldı. Demir yabaları kozaların sert duvarına saplanıp koparıyor, kalkan toz, duman sıcak mağazayı kaplıyor, dakikalarca gözgözü görmüyor, ampulün sarı ışığı körleniyordu.

Bu da Sulu koza dairesi

Köse Hasan Sulu kozaya verilmişti...

Islattığı kozaları kalın borusundan gümbürtüyle ve kurşun gibi atan sulama makinası, çırçırlarla Pehlivan Ali'nin çalıştığı yerin arasındaydı. İçlerinde Köse Hasan'ın da bulunduğu, üstleri başları sırılsıklam on üç sulu kozacı, sulama makinasında ıslanmış pamuk kozalarını çinko arkalıklariyle geri mağazalara taşıyorlar, arkalıklarından sızan buz gibi su, iliklerine işliyerek donduruyordu.

Elinde demir bir tırmık bulunan yaşlı bir işçinin sırayla doldurduğu arkalıkların sahipleri koşar adım gidip yüklerini boşalttıktan sonra geri geliyor, sıraya giriyorlardı. Bu iş on iki saat biteviye tekrarlanmaktan ibaret basit bir hamallık gibi gözüküyordu ama, cam yerine ıslak çuvallar geçirilmiş pencerelerden vuran ayaz, atölyeyi buz dolabına çeviriyordu, ille sulu kozacı içşiler, titreşiyorlardı.

Çenesine doğru sıklaşan, boz kıllı kupkuru yüzüyle Köse Hasan'ın tekmil kılları dikilmişti. Avuçlarını birbirine sürüyor, hohluyor, koltuk altlarına sokuyor, ne yapsa nâfile, içinden, içinin ta derinlerinden sarsılıyordu.

«Abarruuuuuh, dedi, abarruh...»

Ötekiler gibi tepindi, çinko arkalığının kenarına ilişti, kalktı. Sırası gelmişti. Dolu arkalığını «Yallah» diye sırtlayıp ,arka mağazalara koşaradım gitti.

Pehlivan Ali iş başında

Irgatbaşı, güçlü kuvvetli gördüğü Pehlivan Ali'yi kırma makinasına vermişti. Kuvvetli bir volânın sertçe çevirdiği kırma makinası pamuk kozalarının kabuklarını kırıyor, kırık kabukların temizlenmesi için de tohumlu pamuğu Şiflemelerden geçmesi gerekiyordu.

Şifleme'ler, Kırma makinasının karşısında, yanyana iki taneydi. Yanık tahtalı tavanından toz salkımları sarkarken odanın makina şakırtısı yüklü havasında pamuk tozlar uçuşuyir, duvarlar, dâşeme tahtaları, içşiler, eli yüzü karalı yağcıları sarsılıyorlardı.

Pehlivan Ali Kırma makinasının ağzında dikiliyordu. Bir başka kısımdaki sulama makinasından geçip ıslatıldıktan sonra, tavını alması için arka mağazalarda bir müddet bekletilen kozalar, dokuz kişilik bir içşi kadrosu tarafından çuvallarla ve sırtta taşınarak Pehlivan Ali'nin yanına çıkarılıyordu. Ali kuvvetli elleriyle kavradığı çuvalı makinanın ağzından içeriye, kalın lâma demirlerinin dakikada bin beş yüz devir yapan fırtınasına boşaltıyor, bu fırtınada parçalanan kozalar, makinanın önünde savrulup birikiyòr, Şiflemeci'ler bunları Şifleme makinalarına taşıyorlardı. Şiflemelerden geçip kırık kabuğundan temizlenen çekirdekli pamuğaysa Kütlü deniyordu.

Kütlücü'ler, büyük örme sepetleriyle bunları Çırçır makinalarına götürüp, makinaların arkalarındaki tahta sandıklara boşaltıyorlardı. Bitişik salonda, karşılıklı iki sırada, on sekizerden otuz altı tane olan makinalardan her birinin üstünde ya ihtiyar bir kadın, yahut genç bir kız veya çocuk oturuyor, elindeki değneği makinasının önünde dönen ve avuç avuç attığı kütlüyü yutan silindirler arasında sağa sola kullanarak, makinanın iyice yemesine yardım ediyordu.

Makinaların altlarında, daha altaki karanlık mağazalara dört köşe dört köşe açılan genişçe birer delik vardı. Çiğit denilen tohum, pamuğundan ayrıldıkça bu delikten aşağıya dökülüp birikiyordu.

Pamukçu denen küçük küçük oğlanların oyun oynar gibi taşıdıkları pamuk, makinaların önlerinde, içyağı kadar beyaz ve hafif yığınlar teşkil ediyordu.

Pehlivan Ali ilk önceleri işini adamakıllı yadırgamıştı. Sarsıntı toz makina şakırtısı... Genzi kötü kötü yanıyor, öksürüyor, gözleri yaşarıyordu. Arka mağazalardan pamuk kozası taşıyan Kırmacı'ların dokuz kişilik zinciri, bir an dinlenmesine imkân vermiyordu. Dolu çuvalla gelen Kırmacı'dan aldığı çuvalı makinanın dört köşe ağzından boşaltıyor, boş çuvalı sahibine vermeğe kalmadan, bir başkası dolu çuvalıyla yanaşıyor, biri çekilmeden öteki, sonra bir başkası...

Kantere batmış. Yuvarlak çeneli yüzü yanıyordu. İçliği bacaklarına yapışan kıl donu su gibiydi. İlle kötü kötü gidişen kıllı göğsü. Kaşınsa çuvaliyle dayanmış kırmacı huysuzlanıyor, söğüp sayıyordu.

Sonraları, gidişme geçti, boğazındaki gıcık hafifledi. Elleri işlerken gözleri etrafta gezinmeğe, çapraz düşen kapıdan dışarlara, dışardaki salonda sıra sıra makinalarının üzerlerinde sarsıla sarsıla işleyen kadın veya kız içşilerin beyaz başörtülerle sarılı yüzleri, yahut sırtlariyle meşgul olabilecek hale geldi.

ÜÇ ARKADAŞ ÇALIŞIYOR

Sabahın altısında, Çırçır ustasından emir alan Irgatbaşı, fırıldaklı düdüğünü kuvvetle öttürdü, atelye istop etti. Çırçırlar'dakiler makinelerinden indiler. Şifleme, Kırma ve Sulukoza'nın bütün işçileri, terli, yorgun yahut sırılsıklamdılar. Süpürgeci kızlar da süpürgelerini birer yana bırakmışlardı. Herkes karnını doyurmak için biraz köşeye çekildi. Kadınlarla kızlar büyük mengenenin önüne toplaştılar. Çıkınlar açıldı, bir arı kovanının uğultusunu hatırlatarak, yiyeckeler serildi: Ekmek, peynir, tahin helvası, kara zeytin, kuru sovan, yahut yağı donmuş mercimek çorbası, bulgur pilâvı, duru suda kaynamış nohut... İştahlı ağız şapırtılariyle yeniyor, gülünüyor, arada kahkahalar yükseliyordu. Kırmacı ırgatlardan bâzılarıysa, yemeği filân düşünmeden, aptesanelerin oraya koşmuşlar, cıgaraları yakmışlardı.

Üç arkadaş da arka mağazalardin birinde, çarşı somunuyla kara zeytine bğadaş kurdular. Pehlivan Ali'nin gözleri yanıyor, hâlâ ılık ılık terliyordu. Oysa ki, dondurucu bir soğuk vardı

Kaba avucuyla kaşlarının terini silerken:

«— Oooof anam of! dedi, iler dutar yerim kalmadı vallaha...»

Köse Hasan ıslak caketiyle sırılsıklam içliğini çıkarmıştı. Sarsıla sarsıla titriyordu.

«— Ulo Yusuf, dedi, donuyom vallahı, geberiyom lan! Bitevir sovuğu var buranın be... Tekmil sular işledi iliklerime, cımbılık oldum dinime imanıma...»

İflâhsız Yusuf Köse Hasan'a baktı:

«— Aman deyim lan, aman deyim ha! dedi, hasta musta olup molma başımıza...»

Pehlivan Ali'ye bakıştılar.

Yemek molası yarım saattı. Irgatbaşı'nın kuvvetli düdüğü gene duyuldu. Çırçır ustası mermer levhada şarteli itmişti, makineler, duvarları sarsarak çalışmağa başladı. Her şeyde koşan, tozlu bir sarsıntı. Elinde sopasiyle Irgatbaşı, atelyenin içinde dört dönüyor, geç kalmış işcileri iş başına kovalıyor, sopasiyle rasgele vuruyordu. Az sonra atelye doludizgin çalışmağa başladı. Çırçır'lar avuç avuç kütlü yiyor, içyağı gibi bembeyaz, kucak kucak, hafif pamuk kusuyordu. En kabacası on iki yaşında pamukçu oğlanlar, paramparça üstbaşı ve yalın ayaklariyle koşuşuyor, büyük mengenenin ordaki dört köşe deliğin önüne kucak kucak pamuk taşıyor, bu işi oyun oynar gibi yapıyorlardı. Arada üçü, dördü pamukların aralarına yuvarlanıyor, altalta, üstüste boğuşuyor, birbirlerini kovalıyorlardı Bu boğuşma bâzan hayli uzun sürüyor, çırçır makinelerinin önlerinde pamuklar birikiyor, süpürgeci kızlar kızıyor, Irgat başı sövüp sayıyordu.

Süpürgeci kızlara gelince... Onlar, kara donları, yahut eski basma entarileri içinde, kalçaları yeni yeni şeklini almıya başlayan, nârin şeylerdi Şuraya burya dağılan pamukları uzun saplı süpürgeleriyle acele acele süpürüp, üçü dördü bir araya geliveriyor, yeni yetişmekte olan kızların o her şeye şaşan, merak dolu bahislerinden birine dalıyorlar, yahut küs oldukları arkadaşlarını çekiştiriyor veya gıcırlı sakızlariyle, kimin daha çok çatlatacağını sınıyorlardı.

(Devamı var)

Haydarpaşa Tesellüm işçileri Sendikası Ana Tüzüğü

(Geçen sayıdan devam)

Madde 15 — Yönetim kurulu kendi üyleeri arasından bir başkan, bir başkan vekili, bir kâtip bir sayman ve bir veznedar seçer ve seçilen kimselerin adları, soy adları işleri ev ve iş yeri adresleri ile seçimden sonraki yedi gün içinde valiliğe ve çalışma müdürlüğüne bildirilir. Bu kimselere sıfatları gösterir birir hüviyet verilir .

YÖNETİM KURULUNUN ÇALIŞMA TARZI

Madde 16 — Yönetim kurulu en az on beş günde bir sendika idaresinde toplanarak gündemdeki konuları görüşüp karara bağlar. Sendika idarehanesinde resmî tatil günlerinden gayrı her gün muayyen saatlerde yönetim kurulu üyelerinden en az bir kişi müracaatları kabul etmek üzere hazır bulunur.

Madde 17 — Sendika bütçesindeki ödenekleri tahsis olunan yerlerine sarf etmek ve sarfiyattan doğacak bütün sorumluluğu yönetim kurulu üyeleri olan 7 kişi arasında müştereken ve müteselsilen yüklenirler.

Madde 18 — DİSİPLİN HÜKÜMLERİ

Bu tüzük ile buna bağlı talimatname hükümlerine riayet etmediğinden dolayı haklarında şikâyet vaki olan veya böyle hareketleri tesbit edilen üyelerin durumu yönetim kurulunda incelenir ve kendisine nasihat veya ihtarda bulunulur. Fiillerinde direnen üyeler hakkında bir karar vermek üzere keyfiyet haysiyet divanına havale olunur. Haysiyet divanı toplanır üye divana celp olunup dinlenir ve icabında bilirkişilerin de reyine müracaat olunarak son karara varılır. Bu kararı da dinlemiyen üyenin sendikadan çıkarılmasına haysiyet divanınca karar verilir. Çıkarma işleri yönetim kurulu tarafından icra olunur. Ve keyfiyet çaışma müdürlüğüne bildirilir.

Madde 19 — DEFTERLER

Yönetim kurulu tarafından aşağıdaki defterler tutulur.

a) Aza defteri,
b) aKrar defteri,
c) Gelen ve giden evrak defterleri,
d) Demirbaş defteri,
e) Varidat ve sarfiyat defteri,
f) Dip koçanlı makbuzlar

Madde 20 — VEZNEDARIN GÖREVLERİ:

Veznedarın sendikaya ait tahsilâtı takip ile yüz liradan fazla parayı sendika namına önceden yönetim kurulunca kararlaştırılmış millî bankalardan birinde açılmış olan hesaba yatırır. Saymanla beraber gelir ve giderlerin muntazaman defterlere kaydını takip ve temin eder. Bankadaki para başkan veya vekili, sayman ve veznedarın müşterek imzaları ile çekilir.

DENETİM KURULU

Madde 21 — Yönetim kurulu bütün muamelâtını ve tahsilât ve sarfiyatını bütçeye uygun yapılıp yapılmadığını denetlemek üzere genel kurul tarafından her çalışma yılı için üç kişilik bir denetim kurulu ve iki yedek seçilir. Denetçiler her zaman dosyalar, defterler, müsbit evrak ve dip koçanları üzerinde incelemeler yapmak ve kasa mevcudunu sayman hakkını haizdirler.

HAYSİYET DİVANI

Madde 22 — Sendika üyelerinin şahıslarına ve gerek kendi aralarında gerek üye ile sendika arasındaki karşılıklı münasebetlere dair bu tüzükte yazılı hükümlerin tatbikinde ve denetim kurulu ile yönetim kurulu arasında zuhur edecek ihtilâflarda bir danışma ve karar merci olarak genel kurul tarafından her çalışma yılı içinde beş asil üç yedek üyeden mürekkep bir haysiyet divanı seçilir.

Madde 23 — SENDİKANIN KURUCULARI ŞUNLARDIR:

Cevdet Özerdinç: T.C. Tabiiyetinden Üsküdar 1322, Tesellüm uzman amelesi içşi baş mümessili. İkametgâhı: Üsküdar Kazasker Ahmet efendi Mah. Salı sokak. No. 39

Halil Ural: T. C. Tabiiyetinden İstanbul 1322 Tesellüm marangoz içşi mümessili. İkametgâhı Göztepe Ortabahar cad. No. 28

Fahrettin Büker T. C. tabiiyetinden İzmit 928 tesellümünde muvakkat amele içşi mümessili. İkametgâhi, Kadıköy Rasimpaşa mah. Uzun Hafız sok. No. 140

İşbu ana tüzük (23) madde olarak onanır.

H. Paşa Demiryolları Tesellüm İşçileri Sendikası namına
Fahrettin Büker

İŞÇİ HAKKI
Haftalık Siyasî
Müstakil Gazete
Gönderilen yazılar geri verilmez.

Yıllık abonesi 520 kuruş
Altı aylık 260 »

İlân Tarifesi

Başlık	20.00 lira
Resmî ilânların bir santimi:	2.00 »
Kongre ilânları	7.50 »

Doğum, nişan, düğün ve ölüm ilânlarından hiç bir ücret alınmaz.
Basıldığı yer:
Şaka Matbaası

Teşekkür

Kanlıcalı okuyucularımızdan aldığımız mektuplarda Devlet Demiryolları idaresine 0,30 la 6,45 arası ilâve bir sefer ihdasından dolayı teşekkür edilmektedir. Gazetemiz namına da ayrıca teşekkür ederiz.